

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран. у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском
универзитетском администра-
цији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, а коме је нарочито, г.
Петру Рамадановићу, К. ц. аген-
ту у Котор. Донеси се шаљу
уредиштво. Рукописи се не вра-
ћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет цифра
по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Њихова Краљевска Височан-
ства Књаз Данило и Књагиња Ми-
лица дошли су из Бара на Цетиње.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 5 априла

Занимљиво је како бечки „Рајхсвер“ мисли о обновљењу тројног савеза, поводом бављења грофа Вилова у Бечу, на његовом повратку из Млетака. „Стари тројни савез, вели бечки лист, без сумње сада се налази на тачки, да се помлади или да умре. Њека листови већ весело бјављују препоруку тројног савеза, њеки се мало удржавају, јер коначне одлуке још нијесу донесене. Јучерашњој сједници берлинског одбора за царинске тарифе државни секретар гроф Посадовски изричито је изјавио, да гроф Вилон са г. Приветим није никакви обавезни споразум учинио, нити се споразумио о каквим концесијама. Ми стојимо дакле још испред свршеног чина а не иза њега, а ово је битно. Ствар је у томе, да се није ништа одлучило, и да се о одлукама још може мислити. Ми можемо дакле још, што ми хоћемо. И то је важно. Јер, ко не подлежи никаквом притиску, него слуша своју вољу и глас разума, тај ће чинити оно, од чега се добру нада. Али што ми хоћемо? Одјеста, ако је могуће, удржаће тројног савеза. Ако је то могуће. У томе лежи. Ако савез с Италијом не налаже нам само жртве, ако не наноси штету нашој продукцији вина и трговини поврћа. Ако се најпослије у Аустрији и Њемачкој утврдило осјећање, да је Италија поуздани и убржени савезник.“

Па говорећи и итало-француским односима, наставља: „Ко је посматрао интимитет између Италије и Француске од смотре бродовља у Тулоњу, тај се не може ослободити од озбиљне сумње... Гдје постоји један савез, ту нема мјеста за други. И претпоставка је ту, да би итало-француско братимљење притисло при виду тројни савез.“ И најпослије говорећи о економским односима, завршује: „Или је тројни савез само побратимство оружја, и тада његов наставак не може зависити од економских концесија, или се он простире и на трговину, индустрију и земљорадњу, и онда се мора себи-чност, која би пријатељу штете наносила, зауздати. Или једно или друго по потреби. Аустрија не може се пуштати, да је њемачка царинска тарифа ва грло стисне, за то што је тројни савез политички, а Италија уз то попуштати, јер тројни савез мора имати обзира и на економске интересе. Ми не бисмо ипак имали добровољно доћи у положај врна између жртва. Није никакво уживање бити самљивен из пријатељства.“ Наравно, овако не пишу официозни листови, али је „Рајхсвер“ ипак орган врло моћних и одлучујућих фактора у спољној великој политици.

Има француских публициста, који се јако заузимљу, да Аустро-угарска ступи у двојни савез. На

ту комбинацију, петроградско „Н. Време“ одговара: „Наш поглед на суштину франко-руског савеза и на неопходно двочланство, које истиче из те суштине, ми смо више пута изражавали. Користећи се правилно својим силама и наодећи се у потпуном сагласју Русија и Француска могу постићи све своје главне циљеве много лакше и успјешније не уводећи у савез нове учеснике и с њима нове интересе и нове апетите. Савремена дипломатија заноси се „споразумима“ на уштрб политике активне. Споразуми, споразуми и још споразуми, а у основи је свакога тог споразума најпослије — удржаће status quo! И само то? Само то! Али може ли се десетина година удржавати ваза и свуда то status quo? Та и у њему ипак живе живи људи?! Наравно и државе двојнога савеза морају се користити несугласицама, које се појављују у узајамним интересима тројног савеза, и пажљиво их проучавати. Али морају бити врло животи и стварни циљеви, које је практички ум Бисмарков поставио тројном савезу, кад га они до сада подржавају. Били могао француско руски савез предложити Аустрији што би тим царевима било равно, без чега наравно Аустрија не би промијенила свој садашњи савез новим? Оште фразе о подржању мира, аритметика ратних сила — морају остати на страни пред овим главним питањем — беспорно важним.“

МЕЂУНАРОДНИ ПОЛОЖАЈ ИТАЛИЈЕ.

„Петроградске Вједомости“ доnose допис из Рима о састанку грофа Вилова са г. Привети у Риму, у коме је јасно и по нашем миљењу тачно оцртан садашњи положај Италије у Јевропи. Тај допис од ријечи до ријечи гласи:

„У којој су мјери лични преговори између њемачког канцлера и италијанског министра иностраних дјела помогли, да се уклоне многобројни неспоразуми, који су се кроз дуги ред година накупили између Италије и њених савезника, још се не може судити. Али је млетачки састанак имао, без сумње, једну добру страну, послуживши штампи, која изражава јавно миљење, да овим поводом још једном открије нов правал у италијанској спољној политици, допунивши тако читав ред политичких догађаја и факта посљедњег доба, који јасно говоре, да се политички положај, који Италија заузима у концерту јевропских држава и особито у тројном савезу, радикално измијенио на боље. У томе се је лако убједити, сравнивши садашње мирно држање италијанске штампе према млетачком састанку са оним држањем, на примјер, назад двадесет година у вријеме састанка Криспија са Бисмарком. Тада су италијански листови били препуни вијести о најситнијим подробностима тога састанка и нијесу скривали своје задовољство „чапшу“ коју сила Њемачка показује слабој Италији, ни бригу о исходу преговора на састанку. Сада би ви узајуд стали тражити у чланцима или биљешкама и трага самозадовољства или какве бриге о резултату преговора између г. Привети и грофа Вилова. Напротив, италијанска штампа не даје томе састанку никаква значаја велике политичке важности, као што чини аустријска официозна штампа. Слаба пажња овдјешње штампе на млетачки састанак тако пада у очи, да је то задјело суревљиво самољубље аустријских официоза, који су тим поводом то пребацили Италији. Но им је министријална „Трибуна“ одговорила: „Аустријска штампа има обичај постојано давати нам савјете и опомене под утицајем нехотичног осјећања бесповратне прошлости, када је италијанска мисао била принуђена узимати у рачун вољу аустријску: у Бечу

још не могу допустити, да Италија може мислити сопственим умом и радити по сопственом увиђењу“. Ето управо овим увјерењем, да су се данашњи руководиоци италијанске спољне политике одрекли од пређашњег погледа на припадање Италије тројном савезу, као на condition sine qua non њеног опстанка, као државе, и објасњана се она равнодушност народа и штампе према млетачкоме састанку. Данас друштвено-политички услови земље радикално су се измијенили: превлађујући утицај имају либерално-демократски елементи, и тако је коначно постало немогућом појавом, као што је крије било, да се захтјеви унутрашњег живота запостављају спољној политици, која се подлагала себицим капризним случајних диктатора У народу се чврсто утврдило убјеђење, да је тај неморални поредак ствари коначно уступио своје мјесто правдицији, гдје ће рјешавајући глас у савезној политици имати захтјеви животних интереса народних... У таквим приликама свакоме је јасно, да никакви преговори међу дипломатима, као ни измјена дипломатских нота, нијесу у стању да принуде Италију ступити изнова у тројни савез на пређашњим условима. У том смислу, по свој прилици, треба схватити саопштење официозне „Агенције Италијанске“ о резултату млетачког састанка, у ком се вели: „разговор је био веома пријатељски; оба су министра констатирали истовјетност својих погледа и увјерили су се још једном, да итало-њемачки трговински уговор не наилази на несавладљиве потешкоће;“ за тим министри су изразили један другоме „своју живу и искрену жељу, да подрже пријатељске односе који постоје између двије савезне државе“. Овдје се ово саопштење тумачи у том смислу, да ће Италија обновити савезни уговор с Њемачком и Аустријом, али радикалном измјеном садашњих му услова. У каквом ће правцу бити извршена та измјена? Наравно, најлакше ће се моћи уклонити препреке трговинском уговору између Италије и Њемачке, у првом струје постојеће у кругу њемачке царинске политике. Отвар је у томе, да сељачко-економски производи, који се извозе из Италије у Њемачку, врло мало могу конкурисати производима њемачких земљорадника, који се састоје по највише у жити, и стога је веома вјеројатно, да ће њемачки огранци смањити своје царинске захтјеве према италијанском увозу. Али није тако лако доћи до општих основа савезног уговора. Доста се сјетити, да је силно досадашње војне конвенције између Њемачке и Италије, која је главни елемент савезног трактата, Италија обавезана послати два корпуса војске на Рајну у случају рата између Њемачке и Француске. Савим је природно, при обновљеним добрим односима итало-француским, да тај чланак не може остати у новом савезном уговору, ако се он оствари. А у том случају на што ће се свести савез и у чему ће се управо разликовати од свих осталих сепаратних споразума, које Италија може закључити са другим државама, као што је то учинила недавно и са Француском односно Средоземног мора? Италијанска спољна политика има двије циљеве: подржавање равнотеже међународних сила у области Средоземног мора, гдје се Италије највише тиче Триполис и раширење италијанског утицаја на Балканском полуострву. Не треба заборављати, да односно италијанских тежња на Триполис, није довољан споразум са Француском: Инглеска сама тежи на Киренаику, и сљедоватељно неће пустити Италију да заузме Триполитанију без компенсације. Отуда потиче за Италију неопходност подржавати са Инглеском пријатељске односе. Још су више сложени односи Италије са јевропским државама обзиром на тежње италијанске на западни дио Балканског полуострва. Интерес италијанске спољне политике нагоне Италију, да жели у исто доба пријатељске односе са свима јевропским државама, како са оним у тројном савезу тако и с онима у двојном, и зато она мора тежити ономе идеалу, који је истакао још покојни Кавалоти: „пријатељство са свима, савез ни с ким“. Ма како било, може се с увјерењем рећи, да ће у основима будућег савеза политичких односа Италије с централним државама бити реалне потребе земље, а с друге стране да ће, и кад би се обновио, тројни

савез изгубити карактер постојане међународне комбинације, и сљедствено ће лакше и слободније утицати они социјално економски уароци, који су изазвали кардиналну појаву савременог историчког момента — покрет ка новом груписању држава.

БУГАРСКА ШТАМПА И ПОСВЕЋЕЊЕ МИТРОПОЛИТА ФИРМИЛИЈАНА.

Под овим насловом београдски „Дневник“ пише:

Посматрано с гледишта чисто државног, питање о посвећењу изабраног митрополита скопскога г. Фирмилијана не би требало ни у колико и ни по чему да узнемирује нашу источну браћу, Бугаре, којих се оно управо не тиче. Хоће ли или неће бити посвећења, то је питање које се првенствено и једино тиче Патријаршије и српскога народа у скопској епархији који јој је, и после установе Егзархата, остао вјеран. Што то питање, међу тим, већ четири године чека на своје коначно рјешење, криве су биле интриге, засноване на тежњи, да му се политичко обилежје, како би му се да по Србе повољно рјешење, лакше одгодило у недоглед. Какве су биле те интриге, и у каквом смјеру, о томе се до сад могло само гагањати, а сад је то постало јасно као дан. На глас, да је питање о посвећењу изабраног митрополита Фирмилијана поново покренуто и енергички интервенцијом руске дипломатије близу до краја доведено, — сва се бугарска штампа узбунила, као на дат знак да се ближи опасност која им пријети пропању. Све су њихове новине, за тренутак, заборавиле своје партијске међусобиче, те ступиле својих новина испуњају дугим чланцима, пуни ничим неоправдане срџбе према свему што је српско. Од тога не прави изузетак ни полузванична „България“. На против, она као да управо даје и тон и правац цијелој овој нерасудној кампањи. Она је прештампала из „Црквеног вјесника“, званичног органа бугарске цркве, један чланак који најјасније истиче и погледе Бугара на ово питање и аргументе којима их они, разним варијанцијама, бране. Чланак је онај анахатајан, не само по листовима у којима је штампан и отштампан, него још више по побудама које су га диктовале, по аргументима на којима су засновани закључци и по смјеровима које је лако између редова наметати. Како је за нас и за наше држање од прејудног интереса, да све то и добро учинио и још боље утувимо, ријешајли смо се донијети у преводу овај чланак, на чија ћемо се резоновања вратити да им испитамо основаност и оправданост. Кад су већ Бугари нашли да је било и потребно и умјесно заборављајући све обзире и племенске и политичке давати овоме питању значење, које оно нема, на нама је дужност да исправимо што је нетачнога у њиховим погледима и аргументацији, те да, на тај начин, допринесемо да се оно што боље расвијетли, а да би се могле избјећи заблуде, којима неминуемо воде погријешни закључци. Чланак гласи:

„Набор Фирмилијанов, дјело политике која иде за тим да расцијепи бугарски народ и да га баца у борбу у којој ће сам себи истребљивати, изазвао је негодовање и енергичне пријетње у свему бугарском народу. Бугари из свих епархија у вилајетима протестоваше пред В. Портном абог избора Србина на столицу с ове стране Шаре, гдје, по званичном пребројању¹⁾ и пајавама самога тадашњега великога везира, почив Рифат-паше, нема никаквих Срба. Његово Блаженство Егзарх асу В. Порту протестима и Јилдиз с извјештајима: енергичним говором, каквим говоре само људи на чијој је страни право, он се не само заузео за право своје цркве, освешено царским ферманом, него оцрта јасно и одлучно све страховите и тешке посљедице, ако се евентуално допусти да се Фирмилијан посвети. Ферман, којим се установљавала Егзархија призна скопљанској епархији за бугарску, — епархију насељену искључиво Бугарима Наметнути у Скопљу Србина за митрополита то значи бацити сјеме раздора међу два братака народа —

¹⁾ По том званичном пребројању¹⁾ Срба нема ни на Косову, т. ј. Црљеви и Сјеници, свуда су тамо Бугари — толико је оно појавно и тачно.

Бугаре и Србе, званично раскомадати бугарску народност. Против тога ће се егзарха и бугарски народ борити до краја с тога што не желе да буду самоубице. Ови протести у пркос свима спољним утицајима у Јилдизу, задржаше и задржавају посвећене *Фирмилијаново*. У *амалима грчке патријаршије нема примјера да је патријарх годинама чекао доласку из двора да посвећене изабрамог јерарха*.

„Протекоше године, а Јилдиз непрестано држаше питање о посвећењу Фирмилијанову далеко од себе не само за то што је опасан због своје запаљивости, него и за то што ће његово решење повести обвљним компликацијама и потресима. А шта нагои Султана да рјешава то питање баш сад, кад апелује на Јеропу да очува мир у његовој империји и кад представља Бугаре као једине бунтовнике који угрожавају овај мир? Ми постављамо ово питање не да дамо на њ одговор, него да истакнемо, да у овом случају, нијесу и не могу бити Бугари они који муте мир. Проповједници мира, законитости и правде, ми смо принуђени да подигнемо високо глас против свију оних који би хирото нисањем једнога српскога архимандрита на једну чисто бугарску епархију хтјели да помету присталице бугарске цркве, да радраже и изаову бугарски народ и самоодбрану; заштитници црквених права, освешених парским ферманом и основаним законом кнежевине, који има санкцију преставника Великих Сила, ми смо принуђени најенергичније подићи глас против свакога прохтева, ма од куд и ма у каквој форми долазио, да се окрњи цјелина наших црквених права и црквене власти коју је у прошлом вијеку извојевао себи бугарски народ у наточ силном отпору грчке патријаршије и оних који су подржавали њезине неправде.“

Дотичући се за овим судбине бугарске цркве од 1870. године па до наших дана, у чланку се нарочито истиче како је она, за све то вријеме била изложена силним гонењима и како она „увијек мирољубива поштује законитост и уважава туђа права, те никад не посеже да захвата туђу област, да ирневоји туђу цаству, цркву или школу.“ А да иронија буде већа нарочито истиче се бугарска толеранција и равнодушност према Турцима и Грцима у Књажевину, па се наставља:

„Користећи се овом равнодушномшћу, Порта и патријаршија почињу да грабе цијеле бугарске епархије и да их, ради личних користи, уступају нашим сусједима. Примјер је скопљанска епархија, коју би хтјели данас коначно да предају у руке Фирмилијану. Али се јако варају и у Цариграду и ван њега, што се сунине ослањају на ову равнодушност Бугара у Књежини које је партизанство заслужило те у ситничарлуку своје превијају своје дужности: кад су у питању интереси цјелокупнога народа бугарскога, зајемити глас партизански, да се јасније чује глас љубави и дужности. А тада ће се цео бугарски народ, као један човек, стећи да појача енергичан и одуздан протест Његовога Блаженства бугарскога Егзарха. Завјет бугарске цркве, пскупљен страдањима и записан научничком крвају читаве плејаде бораца пуних самопрегоревана, завјет је благочастивнога бугарскога народа, који га је повјерио на чување Његовом Блаженству. Ако је Јилдиз ријешен да погази тај завјет, видеће да се понавља јунаштво и самопрегорјевање првога бугарскога егзарха Ангима I. Јосиф I ће

умјети да цијени тај завјет и ту дужност више од свих земаљских блага и Јилдиз ће тада видјети, како се цео народ, као један човек, одазива гласу својега пастира.

„Бугарска епархија је поникла из прана историјских и етнографских посље полувјековне жестоке борбе. Варница за ту борбу планула је управо из епархије, на коју се данас посеже: град Скопље права је барикада, са које се у почетку прошлог вијека чуо први протест против злоупотреба грчке патријаршије. Егзархију је створио цео бугарски народ. У вилајетима народ је цијепио парохију по парохију, село по село, махалу по махалу од Грка и Турака: тако су створене епархије у вилајетима. Свака је епархија добијена великим жртвима и борбама. У епархијама Кукушкој, Мелишској, Леринској, Еносској, Ксанијској, Марониској, Једренској и т. д. Бугари су у знатној већини. И док народ у тим епархијама очекује архијереја своје народности, В. Порта гаува кад год су у питању права Бугара у тим епархијама покушава да одузме једну епархију и да је да Србима. То је изазивање бугарскога народа. То је сурова неправда. Његово је блаженство, како чујемо, најенергичније протествовао и против овога изазивања и против ове неправде. Дубоко смо увјерени да ће протест Њ. Блаженства поткријепити и Књажевска Влада и цео бугарски народ. Нека цео свијет види да је глас Његовог Блаженства глас цијелога бугарскога народа, моћан глас стражара који чува права бугарске цркве.“

Књижевност, умјетност и просвјета.

† Игњат Димић.

У суботу, пошто је лист наш већ био штампан, стиже нам жицом из Госпића тужан глас, да је Игњат Димић у Земуњу, последи дуге болести, своје дане довршио. Његово име није на овим нашим странама толико познато, али их је његов рад и његова љубав обухватала као све остале дјелове раскомаданог Српства, јер је то био Србин у политичком смислу ријечи.

Рођен је у Госпићу, у срцу Лике, а отац му је православно свештеник. Довршивши науку у Бечу као техничар, последи аустројске окупације Босне, био је професор трговачке школе у Сарајеву, гдје је провео шест година. Али је морао напустити ту службу. „Остало је Босну и Херцеговину, али није оставио онај српски народ, у срцу је собом полио невајерну љубав за њега и ванредно много билежика о животу српског народа онег краја у пољим приликама политичким и културним. Њаја је Босну и прилике у њој добро проучио, и кад је настала ора, да је остави, он је постао уредником „Србобрана“ у Загребу, постао је новинар по професији. Тада је његов живот, његово тежње, главни смисао његове животне егзистенције добио правог параза свог, од то доба постао је — Њаја. Њаја је врло популарно име у великом дијелу Српства. У томе је имену одличен идеализам српског покрета у Хрватској и Славонији, то је име персонификација најистинитијих патриотских идеја српских људи у овим земаљама, Њаја је појам идеалне српске политике у Тројној Краљевини. Игњат је Димић ступио у уредништво „Србобрана“ још у оно вријеме, док је био жив Павле Јовановић, оснивач листа и велики пропагатор српске мисли у Хрватској. Чим је Њаја ступио у уреди-

штаво, читаоци су осјетили, да вјешта рука, уређује лист. Пају је изнурила борба, и он је требао замјене. Замјена је био — Гњаја.... Гњаја је био душа „Србобрану“, душа српског покрета у Хрватској и Славонији. Он није био ни радикал ни либерал, он је био и срцем и душом предан српскоме покрету у реченим крајевима, а начело тога покрета је искључило свако партизанство“. Тако о њему пише др К. Суботић у „Биоград. Новинама“, који га је из ближе познавао, а такав је изгледао и нама из даљег. Не само да није био заражен партијским страстима, које раздиру Српство у оним изложеним крајевима, него он није разликовао Србе по разним нашим покрајинама — његово срце их је све је днако обухватало, и за то рекосмо да је он био Србин у потпуном смислу те ријечи. И та његова свесрпска свијест одликовала га је и уздизала изнад многих радника на пољу српске публицистике и уопће српске књижевности.

Осим његовога рада на листу „Србобрану“, и ако је његово здравље већ подгризало неизлечива болест, он је у исто доба узео уредништво календара „Србобран“, која је народна књига постала најомиленијом свесрпском књигом, коју сваке године разграби народ до 30.000 комада. Радио је неуморно а смислено, не обзирујући се на своје здравље, и тек г. 1898 остави лист „Србобран“, па се прими књиговодства у земунској штедионици, одакле је календар настаио уређивати све док је у њему прославио четрдесетогодишњицу владања нашег узвишеног Господара.

У другом некрологу београдског „Левника“ стоји: „Ако се за икога може рећи, да је писао крвљу срца својега, и соковима живота својих, то се заиста може рећи за Игњата Димића. Не из њега није говорила пакост и мржња, већ дубоко познавање људи, о којима пише. Много његове расправе, штампане последије и у засебне књиге, никад неће изгубити вриједност за правилну оцјену окупаторског рада и политике у Босни и Херцеговини. Између других расправа треба споменути ону знамену, која носи наслов „Босанске финансије“, прије које није нико у онакој наготи и свијетлости изнио како се ради у окупи раним земаљама српским. Књига „Босанске финансије“ начинила је читав лом међу посланицима у аустројском парламенту и делегацијама. Кад је младочешким делегацијама или ком савјесном Немцу требало да има података о Босни и Херцеговини и управни у њима, Димић је био најпоузданији, објективан и неискрпан извор. Кад је требало српске пријатеље и лично оба вијестити, Димић је без оклијевања ишао било у Беч, било у Пешту, како су гдје засеје давале аустроугарске делегације.“

Такав постојани рад са толиким пожртвовањем риједак је примјер у српској интелекцији и у толико је драгоцјенији за млађе нарашћа, од чијег рада и самопожртвовања зависи успех започете политичке и културне борбе за опстанак српског живота у изложеним крајевима. Истина, тако напоран рад је прије времена — било му је 39 година — постројио његове животне силе, али је он тако и толико урадио, да је оставио за собом примјер правог патриоте, — а без самопожртвовања не може се ни помислити патриота, — и успомену коју данас добри Срби благосиљају „од Пеште даждо Черне Горе“ — што је најдрагоцјенија оставштина и највећа утјеха његовој кући и његовој ужој отаџбини Лици.

Вјечни покој његовој племенитој души!

(Гогољева прослава у Бечу.) Словени у Бечу прославили су на свечан начин педесетогодишњицу смрти Николе Васиљевића Гогоља. Круг љубитеља рускога језика у Бечу са великошколским друштвама (чешким Академски Сполек, бугарски Балкан, галичко-руски Ђуковина, словеначки Словенија, српски Зора и хрватски Звонимир), приредиле лијепу прославу помену славом увјенчаног књижевника Николе Васиљевића Гогоља. Јубиларну бесједу држао је председник Круга љубитеља рускога језика др Д. Вергун, а за тим је у име чешких универзитетлија бесједио Недуц, у име бугарских ђака М. Теодоров, у име галичко-руских великошколаца А. И. Дошни, у име Словенаца Маврикеја Рус, у име Срба С. Маленковић и на посљетку у име Хрвата један изасланик Звонимира. — Наше ће читаоце интересовати говор Србина Ст. Маленковића, који је бесједио у име српског академскога друштва Зор, и ми тај говор доносимо овдје у цјелини:

„Поштоване госпође и госпођице и поштована Господо. Рад једнога великога човека, кога ми називамо генијем, није од утицаја само на један народ, него утиче на цео образовани свијет.“

Данас, када руски народ слави успомину на творца реалистичке школе, Николаја Васиљевића Гогоља, одјекнуће тасла на по цијелом образованом свијету, одјекнуће и на далекоме истоку, у срцима Срба.

Српски народ, који је морао вјековима да буде стража западној Јеропи, против послата азијатске, није могао културно да се развија онако, као што су се развијали много срећнији народи јеропски. Сви наши књижевници бјеху већинам имитатори западних писаца, особито оних, чија дјела бјеху испрелетена којекваким романтичним догађајима. И ако нам је Вук утро пут правопису, ипак наша приповјетка не би могла крочити у напредак већим кораком. Са недостатка оригинала, српској читалачкој публици бјеху потребни добри преводи, и права је срећа, што тадањи преводиоци почеше преводити оне приповјетке, који су у својим приповјеткама издасили субјективни живот људски, како позитивни тако и негативни, но увијек стварни.“

Међу првима почеше преводити Гогоља. Још 1858. у Новосадскоме листу „Седмици“ изиђе његова прича „Бадње вече“, коју посеје и ошамташе у засебну књигу. Српска читалачка публика, као што вели Ст. Новаковић, радо је дочека, јер су малоруски божићни обичаји у многоме слични са српским божићним обичајима. Почетком 70-их година изиђе у „Српским Новинама“ у Биограду његов Тарас Булба. Наши читаоци уживаху у њему, јер у Запорошцима гледаху старе наше хајдуке, гледаху творце данашње Србије.

Са каквом су радомљу српски читаоци дочекали Гогољева дјела, види се отуда, што га у нас нијесу преводили мање знаћни људи, вични рускоме језику, но су га преводили први наши књижевници. Међу осталијема: покојни Л. К. Лазаревић, творац српске приповјетке; Стојан Новаковић, српски научник и садањи српски посланик у Петрограду, и још да наведем двојицу од бољих наших књижевника и преводилаца: М. Ђ. Главић и Ђорђе Поповић Даничар. Да је Гогољ заиста утицао и утиче на нашу књижевност, види се најбоље и отуд, што наши критичари, и ако је већ 50 година како је славни Гогољ умро, веде за једнога од најбољих садашњих наших приповједача, за Ст. Сремца,

Далматинаца и Лорекја, предатих Коронини-у, кад је узимао посјед), он би врло наивно извршио исплату, и могао би по други пут плаћати кад му се не би показало законито овлашћење преставника завода, да може тражити исплату.

Али се одговара, пошто се једном постигао споразум између двије државе, престала је парница, престала је сумња о законитости посједа, и не може се приговорити садашњем посједнику осуетво јуридичке улоге. Али баш то, што Коронини мисли да је доказано, мора се доказати, јер још нико није рекао, да су дипломатски споразуми између влада извори права, који одређују јуридичке односе између приватних, када постоје у држави закони, који те односе уређују, и који дају у њиховој правилној примјени права и јамства грађанима.

Друго питање.

Ово схваћање одводи нас на друго питање, које треба ријешити, то јест, да се развиди, да ли се пред судбеном влашћу може извијетити јуридичко својство, које тражиоц на себе узимање.

Нема сумње, да је Завод Св. Јеронима морална особа, завод јавног добротинства. То странке не поричу, и кад не би било никаква друга доказа, то би доказала цијелз завода, и *a posteriori* интервенција влада.

Сад су једном према другоме оно морално тијело и његов дужник, и треба се обратити закону о заводима јавног добротинства, да се изведу елементи који са-

деликатна, и да се дође до одлуке, треба пошљиво проучити три питања: 1. Има ли права Савини да побија и да расправља својство, у ком га гроф Коронини тужи пред судом? — 2. У афермативном случају, је ли ту надлежан грађански суд? — 3. По којим се нормана мора управљати један завод јавног добротинства у Риму, у корист странаца, и да ли и какво право мијешања ту може имати инострана држава?

Прво питање.

Да се у суду предложи тражба, и да се иста побија, потребито је бити у њој заинтересиран, и особе, које не могу вршити своја права, морају бити престављене и овлашћене по односим законским правилима. Ово је опште правило, утврђено чланком 36 грађанског судбеног поступка, ког се треба држати да се законитим путем установи право. Да се може тражити једно право треба да оно постоји не само као таково него и у јуридичком смислу у корист тражиоца. Оно постоји у особи, која га врши, ако јој припада; али ако јој не припада то право, а поступа се у корист туђу (као у случају да отац преставаља малолетног сина или преставник моралне особе — исту), треба доказати својство престављенога и своју овлашћеност, да се може даје поступати.

С овим начелом ригуралним скопчано је правно привило, да онај који уговара мора знати, да ли је овлашћен онај с ким уговара (qui cum alio contrahit, vel est, vel debet esse non ignarus conditionis eius. L. 19 D. reg. iuris L. 17.). Као при уговорима тако при исплаћивању, ко плаћа треба се

добро изјестити, дали је повјеритељ, или особа, која се у његово име представља, на то овлашћена. Исплата је једна врста уговора, који ослобађа, и дужник треба да испуни услове, које закон захтјева у корист повјеритеља, да буде правно ослобођен, и да се не изложи опасности и штети, да плаћа по други пут.

И сасвим је излитоно говорити, да се у овом случају тиче кирије, што припада престој администрацији, када закон захтјева особите одређене услове за вршење акције пред судом, и дужника овлашћује ради његове гаранције да испита својства онога, који се прикаже, да тражи и новчић. Није доста Савини-у факт, што се Коронини налази у посједу администрације завода Св. Јеронима. Треба знати, јели тај посјед законит, то јест, имали све законске реквизите, да се може рећи Савини-у, да ће његова исплата бити правоваљана у смислу чланка 1242 грађанског законика.

Не улазећи, за сада, у расправу о том посједу, који Савини не признаје, на основу факта и парница, које се тичу баш законитости, јер се односе континуитет и миран посјед управе завода, навјесно је, за правоваљану исплату у рукама повјеритеља или његовог законитог преставника, да је потребита *buona fides* у дужнику који свој дуг исплаћује. Сада када дужник Савини не зна прије исплате, да је у питању јуридичко својство Коронини-а и да је у парници администрација завода, тако да су ту потребити били споразуми влада и дипломатска саопштавања, док се доставио у заводу приврени администратор (као што се то дознаје из протеста

ЛИСТАК.

ПИТАЊЕ СВЕТОЈЕРОНИМСКОГ ЗАВОДА У РИМУ ПРЕД СУДОМ КРАЉЕВИНЕ. 1)

Дошло је на ред, да се наплаћују кирије кућа, које припадају Светојеронимском Заводу у Риму, и гроф Коронини, који је, по дипломатском споразуму између владе италијанске и аустро-угарске, узео управу тога завода у своје руке, учинио је сходне кораке на грађанском суду у Риму за наплату кирије једне куће против кириције Савини-а, који је одговорио на суду између осталог, да гроф Коронини не преставаља законито тај завод, и за то да буде одбијена његова тражба.

Адвокат Коронинијев против тога је навео, да неће расправљати питање подигнуто против права Аустро-Угарске, јер у том питању, требало би обарати званичне акте, силом којих је гроф Коронини у законитом посједу управе; да је у том питању надлежан државни савјет и да Савини нема права да потакне то питање.

Римски грађански суд одбио је тражбу Коронинијеву на основу сљедећег образложења:

Главное питање у парници Савинијева панамка, која је обављена, сложена и

1) R. Pretura del III Mandamento di Roma — Sentenza nella causa civile fra il sig. Conte Rodolfo Coronini Cromberg, quale pretoso amministratore dell' Istituto di S. Girolamo in Roma, attore, e Savini Ignazio, convenuto. Resa dall' Illmo. Sig. Pretore Avv. Luigi Ordine. Roma, tipografia Vincenzo Amadori e Co. 1902.

да се по каткад угледа на Гогоља, да и не спомњем друге, мање знатне, којих се Гогољев утицај у јачој мјери ошача.

Гогољев Тарас Буљба и његове Мртве Душе још су и данас радо виђена лектира у Срба. А његов „Ревизор“ још и данас је један од најважнијих виђених комада како у биоградском и новосадском тако и у репортоару најмање путничке дружине.

Ми Срби и као човјеку, који је имао голема утицаја на нашу скромну књижевност, и као великоме генију наше вјерске и племенске браће Руса, кличемо: *Слава славноме Гогољу!*

(Нове књиге). Примили смо следеће нове књиге:

Hagyek Koszoruja. (Montenegro Dicső-sége) Dramatizált Eposz. Irta: P. Petrovics Nyegos Péter Montenegri Püspök Fejedelem. A költő halálának ötvenedik évfordulójára alkalmából szerb eredetiből fordította: Dr Gyiszalovics Veszelin. Ujvidek. Ivkovic György könyvnyomdája 1902.

Ово је превод на мађарски језик „Горског Вијенца“ од дра Веселина Ђисаловића, професора на ерској гимназији у Н. Саду. Како читамо у ерским листовима, мађарска критика јако хвали овај превод и са корјенитости мађарског језика и са вјерности у превађењу. Ми се радујемо овом преводу pjesничког дјела Владике Рада, у коме се огледа и pjesничка душа Владичина, и народни живот црногорски, и народне мисли и пориви, својствени овом огранку ерскога народа, које је Владика тако вјерно протумачио и изразио. Г. проф. Ђисаловић морао се прилично потрудити, док је таквим успјехом превео ово класично дјело на мађарски језик, али се он није узалуд трудио, јер је овом својом радњом послужило ерскоме народу, ком је тако потребито, да му што боље познаду душу остали образовани народи, особито сусједни, с којима треба да тежи живјети у љубави у интересу заједничке боље будућности. А ништа тако томе не доприноси као књижевност, у којој се огледају живот, врлине и тежње народне. С тога гледишта учинио би корисно дјело и овај Србин, који би Мађарима приказао мисли и тежње, које су роковиле нашег великог pjesника и владара за вријеме велике мађарске револуције, али које, на жалост, нијесу находили одзива. Треба радити на међусобном упознавању, јер је то први међу међусобног поштовања, које је тако потребито нама, малим народима, који живимо у сусједству, и који бисмо сложено могли подићи несавладљив бедем против пријетече њемачке поплаве.

Privilegirte Landesbank für Bosnien und die Herzegovina und ihre Thätigkeit. Eine politisch finanzielle Darstellung von Božidar Nikaišinović. Für den Buchhandel zu beziehen durch Fr. Novorka, Buchhandlung Prag, Žitna ulice. Prag 1902. Druck von Carl Pitter in Prag. Selbstverlag des Verfassers.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Рад би био издати у засебној књижици „Туберкулоза као народна болест и борба с њоме“, која је изашла у „Гласу Црногорца“. На то ме побуђује ово Читајући ма шта у периодичном листу теже је појмити опћу цјелину и окружину дотичног питања него, кад се оно да читаоцу у заједничкој цјелини. Те дакле, да би књижица донијела користи још више и намјеравам је као таку предати народу у руке,

стављају јуридичко својство преставника тога тијела.

Колико по закону од г. 1862, толико по онемо од г. 1900, установе јавног добродјелства администрира конгрегације милостиње, вијећа, управе и друге административне специјалне у смислу основних писма или штатута, правилно одобренх.

Органички закон тих установа јесу штатути и њихове одредбе морају расту-мачити њихову власт, како у погледу наименовања администратора, тако у погледу правилне и законите администрације.

Интервенција државе установљена је ради јавног реда, и проистиче из разлога надзора, што закон даје министарству упу-трашњих дјела. Надзор се распростире баш на правилно администрирање, на вршење закона, основног писма, штатута и правилника, и кад се случуи која њихона поврједа, наступа потреба интервенције, да не буду оштећени интереси завода и да се не руши јавни ред (чланак 44 и 46 закона од 1890).

Дакле штатути и основна писма утврђују правила за наименовање администратора, а не влада италијанска или аустроугарска, и за то, кад се хоће, или се мора извидјети, да ли је администратор Свето-Јеронимског завода или не гроф Коронини, не доводи се у расправу никакав владин акт, него просте одредбе једног штатута, основног писма, аутономног завода.

Па ако у том изињању нађемо на расправу дипломатских нота или владиних акта, то не мишљира ненадлежност судбене власти, јер расправа не тежи да утврди односе између двије владе, италијанске и аустроугарске, него да оцијени њихове

нека му послужу колико тако као првим руководством у борби и чувању од те страшне болести. Нека је овим напоменуто свакоме „боље се чувају него лијечиши“, то је моје тврдо мишљење и без сумње неће остати само моје, него ће имати и општријајет пристапа.

Не могу овом приликом да не замолим, да ми се дозволи, да речем, да би од неопходне потребе било данас ваше него икад упознати народ с таким и сличним научно популарним списима како из области науке о чувању здравља тако из других корисним научних струка. Сувремена потреба живота народног то захтјева и чини ми се да би била греота, по могућности не тежити за тијем, да се та потреба подмирује или боље рећи почне да подмирује. Ми „белетристике“ (!) и свихне имамо, кад узмемо у обзир положај наше научне литературе.

Тијем сам само хтио напоменути потребност и научне духовно ране и обратити пажњу на то веома змашно питање.

И почињем овим, ако се хтједе одазвати читалачка публика, особито наша интелегенција, да издајем из области хигијене и других природно-медицинских грана по могућности корисне и поучљиве ствари. Починем овим преводом, јер ми се чини, да је баш добро дошао данашњим приликама, гдје је јектику почела немилу-це све више и више да вата маха у народном животу.

Књига ће изијети од 3—4 табака на малој осмини. Цијена ће бити најумјеренија. Само 1,20 кр. Ко би желио исту имати, нека се извл. пријавити или потписати у Колашин (Montenegro) или Уредништву Гласа Црногорца. Према количини претплатника ће се видјети, хоће ли се књига издати или не. Свакоме скупљачу иде 10 књига бесплатно. Број претплатника треба да се зна до 1 маја ове године.

Цетиње, 5 априла 1902.

Др. Бујачић.

(Списак прилога за каменичку пркву.) Одбор који се саставио у Скадру за обнављање храма св. Јована у Каменци, на ту сврху скупио је до сада следеће прилоге:

Преко г. г. Јована Беровића и Митра Вучинића покупљени су ови прилози:
Г. г. С. Шчербини царско-руски вице-консул у Скадру приложио је гроша 1000; Никола Ђорђевић и Јанче Черенковић, општинари за срп. прав. општину приложили су гр. 549; Арсо Беровић, поједини и г-ђа Јаница Филипа Беровића по 549 гр.; Никола Беровић, трговац 218 гр., Јанче Черенковић 250 гр., Перо Никовић алатар 109 гр., поп Јован Штирчић, свештеник скадрски 530 гр., Алекса Ђ. Поповић, тумач царнице-консулата у пензији 23 гр., Петар Булановић, преп-љар 23 гр., Лаоо Кадич, пекар 23 гр., Јанче Несторовић, пекар 23 гр., Тодор Илијенић, шегрт (калфа) 11,20 гр., Васо Вучинић, механичар 11 1/2. — Свега гр. 3344 30.

Скупљено преко г. г. Митра К. Вучинића и Васе Никовића:

Г. г. Ђоко Николић 46 гроша, Митар К. Вучинић 109 гр., Никола Ђорђевић 69 гр., Кристолао Псарофалис 46 гр., Косто Хајовић 23 гр., Димитрије Чакаровић 20 гроша, Стеван Димитријевић 11 1/2, Глиго Митић 23 гр., Петар Божа Миленковића, кандило од вриједности 45 гроша, Блажо Божа Миленковића, Ђорђеје Загора, Никола Пекар, Ђорђеје Самарчић и Наун Белковић по 23 гр. — Свега гр. 3852.10.

последиде у грађанским односима парничара. Питање је нарави искључно грађанске, јер се тиче постојања или непостојања права, а не једног интереса, у колико на основи закона од г. 1862 и од г. 1890 нико не би могао тражити право да администратора један добротворни завод, него на основу штатута или основног писма, који то право доказује.

И ми к томе нађемо већ помоћи у ота-чаственој јуриспруденцији, која је свечаним осудама утврдила надлежност судбене власти у оцијени једног међународног трактата, да одредјели односе јуридичке уговарајућих држава према приватним (апелациони суд, Млеци, 22 јула 1892, влада италијанска против владе Аустроугарске; *Foro Italiano* 1892. I. 1196; Касациони суд, Фиренце, 25 маја 1896, министарство рата и правосуђа; *Foro Italiano* 1896. I. 849); и да судбена власт може судити о легалности, а не о опортунитету и конвенцији мјере екаекупивне власти, која цреничајуе штатут, администрацију и управу једног добротворног завода. (Апелациони суд Торински, 24 априла 1894 Хошпиц св. Јована. *Foro Italiano* 1894 I. 685).

По интимној природи распре, дакле, наша надлежност је утврђена, тичући се испитивања, да ли закон штити право тражичево, и да ли он има права да га тражи. То што само треба видјети, да ли право долази са извора, с којег мора потицати, и с којег је могао поцрстити епле, да у току своје буде законом штитен.

(Свршиће се).

Скупљено преко г. г. М. Вучинића и Ђока Николића:

Г. г. Ђуро Вучинић 97 гроша; Павле Вичинић 108 гроша; Нико Станић 11 1/2 гроша; Ристо Гузовић 11 1/2 гроша; Лука Поповић 11 1/2 гроша; Ђорђеје Тетенковић 11 1/2 гроша; Тели Псарофај 11 1/2 гроша; Срдо Станић 10 гроша; Митро Васиља Кушова 6 гр.; Панто Ђорђевић 5-30 гр.; Ђорђеје Јовановић 5-30 гр.; Филип Марковић 5-30 гроша; Ристо Вергић 5-30 гр.; Косто Шанковић 6 гроша; Крсто Лазаревић 5-30 гроша; Серафим Торторовић 23 гроша; 5—6 сирмаха приложили су за ову свету ствар (али на њихови молбу не изиосе се имена) 20 гроша. — Свега 4203 20 гроша.

Дјеловођа: Председник одбора: Митар Крста Вучинића. Јован Беровић.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

(О алкохолизму). „Народно Здравље“ пише: Питање о алкохолизму изазива спуда живо интересовање. Употреба алкохола у свима земљама, у облику разних пића, доноси собом, по тврђењу многих физиолога и љекара, тешке физичке, моралне и интелектуалне повреде оних особама, које се преко мјере одају укљивању алкохолних напитака. Но алкохол утиче, осим тога, штетно и на будућа покољења, пошто се и на дједу алкохоличара пренесе, наслеђем, штетне промјене, што их је алкохол изазвао на родитеља. Отуда се морамо прибојавати и највећег извржавања у најобразованијих народа, ако се не успједе да се употреба ракије, у свима њеним облицима, знатно ограничи. Овоме се нарочито противи мишљење, код народа веома распрострањено, да ракија, и ако баш не храни ипак даје радницима већу снагу јачу енергију и да је она с тога, нарочито сиромашнијим слојевима народа, неопходна потреба у мучној борби за опстанак. Питање је, да ли ово мишљење одговара истинитим чињеницама, или не? Је ли заиста основано вјеровање, да чојек који узима у већим количинама алкохол, тим буде способнији за већи рад? Да би на ово питање одговорио тачним експериментима, знаменити француски физиолог Шово (Chaudeau) извршио је занимљиве огледе на псима, којима је давао с времена на вријеме алкохола. Своје резултате изнио је Шово пред Париску Академију Наука 14. Јануара 1901. год. Ови су огледи трајали 389 дана, од 7. Августа 1899. до 31. Августа 1900. год. За ово дуго вријеме нагоњен је један пас, коме беше 20 кр., да свакога дана кроз један или два часа врши неки рад, који је у томе био, да је морао у затвореном простору тамо амо да трчкара. Пред саму шетњу пас добиваше своју храну, која се састојала из 500 грама пријесна меса и 252 грама шећера. У исвјесне друге дане пас је добијао само 168 грама шећера, а мјесто остатка шећера давао му 48 грама алкохола. По свршеном раду, што га је пас извршио оптрчавањем у затвореном орману, њега отпуштаху напоље, и онда се приступило испитивању ваздуха у орману. Овај ваздух морао је имати, усљед дисања животиње већу количину угљене киселине. Познато је да је угљена киселина, што постаје у организму, сразмјерна јачем или слабијем дисању, а ово је опет сразмјерно већој или мањој количини мишићнога рада, који је тијелу ниметнут у извјесном времену. Ако би било заиста истина, да је алкохол кадар да увећа радљивост, и према томе количину издисане угљене киселине, онда би се анализоу ваздуха у комори, послје пасје приморане шетње, морала наћи већа количина угљене киселине у оним данима, кад је пас добијао алкохола. Али се на дјелу показало баш обрнуто. Из цијелог низа таблица, што их је Шово приложио својој студији, излази с потпуном јасноћом, да је пас баш оних дана вршио знатно већи рад, кад је добивао своју обичну порцију од 500 грама меса и 252 грама шећера. На против, његов рад бише оних дана мањи, кад му је давао, осим 500 гр. меса, само 160 гр. шећера, а уз то 48 гр. алкохола. Из тога излази, да алкохол, као произвођач снаге, стоји далеко испод шећера, и да је с тога посве потрешно и неосновано мишљење, као да алкохол увећава снагу и способност за рад. Пас, на коме је вршен оглед, није се, у осталом, лоше осјећао: он је посље извјесног времена показивао вишак у тежини тијела за 1-245 кг., кад је хранио само месом и шећером. Алкохол је добивао само у извјесном размаку времена, за 54 дана. Тада је опадала његова радљивост, смањивала му се и тежина тијела; он се, ва то вријеме, показивао невесео и чувар га је морао непрестано пототипати да продужи своје оптрчавање по комори. Да је пас добијао снажог дана алкохола, нема сумње, да би се и на њему појавиле промјене јетре, бубреге и др. Питање је, да ли је допуштено из појања, које се ошачају на тијелу животињском, изводити закључке и за чојечији организам? У овом и у многим другим случајевима сасвим поуздано. Познато је да на више животиње, као слона, коња, пса, алкохол утиче, у ве-

ћој количини, исто тако опојно, као и на чојека; значајно је још и то, да се ове животиње у почетку веома противе алкохолу, али се у брзо тако свикну на ово „продовољство“, да постану временом страни алкохоличари, шта више прича се о неким мајмунима, да су постали дрвене пијанице, које су скапавале од истих болести, као и алкохоличари међу људима.

(Муве и врућица (црвени тиф.) — Хауред (Howard), управник државног ентомолошког завода у Вашингтону, објавио је недавно занимљив рад о односу између мува и распростирања тифа. Овај ентомолог јасно је доказао, какве опасности могу изазвати собне муве у просторима, гдје леже болесници од тифа, ако нема добар систем канализације. Муве се радо спуштају на људске изметине, да би с једне стране потражиле храну, а с друге стране да положе своја јаја. А пошто муве, доле-тајући у кујне и трапезарије, силаве на хлеб, слаткише и друга јела, онда остају на овима врло ласно тифусни бацили, који се нлажаху у изметинама. Ако људи поједу таква јела, загађена од мува тифусним бацилима, онда је ту опасност заразе тифом. Није дакле увијек пијаћа вода крива, што се тиф шири. И ако су опасности од ове болести у неколико ублажене, од како је пронађен серум против тифа, ипак је добро сјетити се, да је боље сачувати се од болести, него ли излијечити се од ње. И баш да нема у неком мјесту тифа, добро је да се муве што боље истјерају из кујне, трапезарија и других простора, гдје се држе јестива.

(О чају.) Нема скоро ни једног пића, које би било и здравије и јестивије и укусније, но што је чај, само кад се он вготови као што треба. Сада, када је покрет противу алкохолима, у свима државама, почео укљивати на једно велико друштвено зло, као што је пијење алкохола, потребно је, више но икада, пружи-тити свијету у замјену друго које пиће, које нема оних штетних посљедица, као алкохол. Ми би могли именовати многа друга пића, која су нешкодљива, али ни једно није у тој мјери подесно да замијени алкохолна пића као чај, када се он справља и пије како треба.

Чај је поријеклом са истока, па ипак за то мање је много одомаћен у нас, који смо ближе истоку, но у осталих народа на западу. У нас се од неалкохолних пића понајвише пије кава, која у упоређењу са чајем, има мање добрих особина од чаја. Чај се одликује лијепим и пријатним мирисом и укусом, и његов је надражај на живце много повољнији и нема оних штетних посљедица као надражај од каве. Разумије се, да све ове особине има чај онда, када га пијемо у рааблаженом виду, а то је онда, када му је боја жућкаста. Јак чај не само да је шкодљив, већ му је и укус одвратан. А пошто се чај обично мало и слади шећером, то му се мора приписати и извјесно крајиво дјејство.

Кад се пазу на готовљење чаја, он је онда и један пријатан напитац и најбоље средство за гашење жеђи, па било да га пијемо топлог или хладног. Зими врјиједи чаша топла чаја више но икакво друго пиће, јер не само што даје чојеку топлоте, већ својим пријатним надражајем живаца потетиче енергију за бржи рад. Сем тога, чај је једно такво јевтино пиће, да га и најсиротиња кућа може имати. За 5 пара може чојек имати велику чашу или шољу заслађена чаја. У мјесто које-каквих ракириница и пивница требало би отвариати чајнице, у којима би и најсиротињи радник могао зими за мали новац да се пријатно вагрије и окријеши за рад, у мјесто се трује којекаквим шпиртуљама. А љети опет нема ничега пријатнијег и здравијег, на врућини, од чаше хладнога чаја. Угледајмо се и у оваме на паметан и културан свијет!

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Цетиње, 5 априла.

(С Чева.) Г. Војвода Петар Вукотић био је јако оболио на Чеву, куд му је одио у походе Њ. Кр. В. Господар па Њ. В. Књаз Мирко. Данас смо у стању јавити, да Г. Војвода Петар иде на боље. Г. др. Перавић, који се ове недјеље, по највишој наредби, бавио на Чеву, већ се данас на Цетиње повратио.

(Мјешовита црногорско-турска комисија.) која је рјешавала о спору пограничних племена Затрпчана и Хота око дотичних им удута и граница, свршила је свој посао и 23 пр. мјесеца потписала протокол на Ржаничком мосту на р. Цијевни.

Тачком другом протокола утврђено је, да су захтјени хотски били ноосновани, те и с њине стране проузрокљани сукоби неоправдани; али, опет, у жељи, да би се повратио поремећени погранични мир и уклонило све оно, што би у будуће могло мир реметити, наш комесар г. Ристо Поповић по упуствима добијеним од своје владе учинио је неке уступке Хотима, а ови су Затрпчанима накнадили почињене штете.

Комесари турски Мустафа Шевкибег, кајмекам тушки и Мехмед Фетхи, кајмекам од Пуга, одликовани су медаљама за храброст, пошто већ имају припадајуће им степене ордена Данилова, а наш комесар одликован је турском звијездом.

Педесетогодишњи посмртни спомен Владици Пјеснику држан је и у Будимпешти „Колом Младих Срба“ 23 марта у „Хотелу Националу“ на свечаној сједници са овим дневним редом: Пресједник „Кола Младих Срба“ отвара сједницу. 1. Члан Јован Савковић, правник текламује пролог за „Горски Вијенац“ од Л. Костића; 2. Члан Миливој Грешљикин, лекар, предаје о Његушу; 3. „Горски Вијенац“ у одломцима изводе чланови: Милан Попов, Светозар Матић, Тодор Шевић, Светозар Станковић и Миливој Соколовић. — Химну „Боже драги“ по композицији проф. г. Исе Бајића пјева друштвени збор под вођством г. Арона Пешића, медицинара. Помен овај испео је свечан, што служи на част „Колу Младих Срба“ у Будимпешти.

Туристи. Ономадне су на Цетиње дошли 15 Немаца из Берлина и јучер су се натраг повратили; а данас долазе 90 Инглева, који путују на свом параброду по истоку. Наравно, сви ови странци, што у толиком броју аједно долазе на Цетиње унапријед се обраћају управи Великог Хотела, који је већ стекао у иностранству име једног од најбољих хотела на Јадранском мору.

Књижевни Лист. Изашла је из штампе III свеска „Књижевног Листа“ за ову годину са овом садржином: Владика Црногорски Петар П. по одзивима странијех писаца, (I) од П. Ровинског; Осветников Гроб, цјесма од Стева; Псеудоисторичару, епиграм од „Лого Мила“; Убивалик, догађај — пише Саво П. Вулакић; Двије мајке, цјесма од Ж. Драговића; Хестиншко разбојиште, цјесма К. Хајне-а од Драг; Путовање Петра I (светог) у Русију 1785. г. и личности, које су играле улогу у томе путовању: Абат Долчи, генерал Зорић, генерал Неранцић, књ. Потемкин и др. (свршетак) — пише Ж. Драговић; Догађаји у Бочи Которској од 1797. до 1814. год. К историји Црне Горе тога доба (настанак), пише Др. Л. Томановић; Одломак из историје културе — организација од Стробиња (настанак) превод с руског Даж; Књижевност: „Поглед на данашњу француску књижевност“ од Дра Јована Скерлића, приказује Мир. Миђушковић; Библиографија; Књижевне биљешке.

Пишу нам из Пива:

Филотије Јокановић свештеник Трнавски и привремено црквачки, преселио се у вјечност 30 марта ове године у педесет осмој години свога живота.

Исти је вршио свештеничку дужност тридесет и једну годину, због чега је на предлог Њ. Високопресвештенства Г. Митрополита Митрофана и одликован од Њ. Кр. Височанства петим степеном Данилова реда.

При спроводу окупило се мноштво народи из оба Пивска племена же су покојника са сузним очима испратили до вјечне куће. Опијело су извршили игумани Пивски: г. Прокопије Врачар, Поликарп Гломазић и свешт. Радован Врачар, који се с покојником опростио дирљавим говором — Лака пу црна земља. —

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

Градски начеоник, који је позвао сама себе у Гоголеву Сквознику Дмухановској. У мемоарима руског глумца И. И. Лаврова, изданима под насловом: „Сцена и живот у провинцији и престоници“ прича се овај карактеран случај из провинцијског живота руског 40 их година.

Љети 1848-ме године буде наша дружина (позоришна) послата у Ростов. На првим представама нијесам био због болести. После је су ми приповиједали какав се скандал десило при првој представи. Давао се „Ревизор.“ Комад је канда први пут даван у тој вароши... Публике бјеше пуно позориште. Као за пакост, тадашњи градски начеоник Ростовски имађаше презиме, које се, као и презиме Гоголева градског начеоника Сквозника Дмухановског, састојало из двије ријечи. Ондах при првим приказима бјеше му врло негодно; стаде се освртати по публици, која се громко смјјала, гледајући на свог начеоника, свог дупманина Чим се доврши први чин, он јурну на позорницу и поче посвати и викати: — Како сте смјели написати и представљати таку пасквиду противу власти?!

На позорници се бјеше све абунило Дорошенко (члан позоришта), учтиво али са лукавим осмјехом, објасни му, да је комад написао познати писац Гогољ и да се иста даје и у престоницама. Као доказа, показа му штампано издање „Ревизора.“

— Лажете!... Не може бити, да би ко доводио тако непристојно немијавање!..

Забрањујем да продужите! Играјте шта друго!.. — викаше што је већма могао озлојеђени варошки начеоник.

— Али то је немогућно, пуковничче!.. примјети му Дорошенко

— Не дам, не дам!.. У затвор ћу вас све стрпати, — дерао се начеоник. Узбуна и врева стаде се подизати и на позорници, и у публици. У тај се мах зачу глас звонцета, који се све више и више приближаваше позоришту а ућута пред степенцама, које вођаху на позорницу. Гледају иде директор Аким Адамовић Целнер. Он је и иначе био човјек жесток, а сад, кад му Дорошенко објасни, шта се све десило, он плану као огањ... Полете на начеоника са штампом и, отјеравши га с позорнице, викну за њим:

— Бурбон!.. Неписмена стоко!.. Кад ти је чеља за клобуком, ти се чеши, или ћути!

Шта је било после тога са публиком и глумцима, немогућно је испричати!.. Све прену у грохотан смјех: — Хо! хо! хо!

Разлегну се такав смјех и весела врева, да су се једва стишали. Сва полиција са господар-кнезом изгуби се у трнутку. Остали чиновни прођоше са ванредним успјехом По завршетку комада, публика поста престављачима изјаву захвалности; уз то су молили, да се комад даје почешће. Уврјеђени начеоник посла губернатору жалбу Но и ту је био зле среће: из Јекатеринослава доби опомену, а после је га премјестише из Ростова.

(„Литературни Вјестник“ 1902. I. св.)

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

БУДАПЕШТА, 31 марта. — При расправи буџета просвјете министар Власић је изјавио односно протеста арципискупа сарајевског Штадлера против Панске одлуке у питању светојеронимском, да је угарска влада већ учинила кораке да постигне задовољштину за уврједу, садржане у Штадлеровом протесту противу мађарског народа и владе угарске.

БИОГРАД, 31 марта. — Влада је оповзала из Софије дипломатског агента Бају, којег је ставила на расположење.

БРИСЕЛ, 1 априла. — Побуна траје. Више сукоба између свјетине и полиције. Било је и мртвих, многи рањени и уапшени. Почине опћи штрајк.

БРИСЕЛ, 2 априла. — Нереди све виши. Очекује се војска у помоћ полицији.

СОФИЈА, 2 априла. — Влада доставила је македонском комитету, да је одлучила да га распусти. Дијектни је уврок томе, што су на дјелу ухађени главни агенти комитета, да чете купе. Говори се да је та одлука у нези са питањем Фирмилијана, да би се одложило његово посвећење.

ПЕТРОГРАД, 3 априла. — У подне је извршен атентат у ходнику државног савјета против министра унутрашњих дјела Шипјагина, који је издахнуо уру кашње. Убица је име Калшанев, који каже да је био у Кијеву ученик прошле године и поводом дјачких нереди да је био ватворен. Носи официјерску униформу. Није се опирао при апшењу.

РИМ, 3 априла. — Привети, одговарајући на интерпелацију, изјавио је, да су односи Италије са Турском сасвим добри. Претпоставка о окупацији земљишта, које законито припада иностраној држави, то је уврједа за Италију.

ЦАРИГРАД, 3 априла. — Бугарски Егварх учриво је на Порту протест против посвећења Фирмилијана, изјавивши да ће дати оставку, ако се посвећење изврши. Све странке у Софији потпомажу Егварха.

СОФИЈА, 4 априла. — Влада је чврсто одлучна да распусти македонски комитет, ако пређе границе устава.

БИОГРАД, 4 априла. — Бивши министар Павле Маринковић наменован је за дипломатског агента у Софији.

ПЕТРОГРАД, 5 априла. — Министар пресједник бугарски Данев отпутовао је.

— Спровод Шипјагину био је свечан у присуству Цара и Царице, Великих Књажева, дипломатског тјела.

БРИСЕЛ, 5 априла. — Штрајковање се умножава по унутрашњости. У камари се мирно расправља предлог о ревизији устава. Сјутра ће се расправа завршити.

ЦАРИГРАД, 5 априла. — Посвећење архим. Фирмилијана одложено је.

ПЕТРОГРАД, 5 априла. — Државни секретар Финландски Плехве наменован је за министра унутрашњих дјела.

Англо-бурски рат.

ЛОНДОН, 31 марта. — У доњој кући Балфур је изјавио да су неосновани гласови о напредовању преговора мира.

— Министарство рата објавило је, да шље у јужну Африку 21,000 момака.

ПРЕТОРИЈА, 1 априла. — Шалк-Бургер, Луј Бота, Лукас Мајер: Делареј Штеин и Девет јучер су стигли у Клерк дорп.

ХАГ, 1 априла. — Лејде опровргава вијест, да су бурски делегати у Холандији саставили услове мира.

ЛОНДОН, 1 априла. — Синоћ је била конференца министарска, како се вели, поводом важних саопштења Киченера. Чемберлен је данас имао удјенцу код Краља.

ЛОНДОН, 2 априла. — Балфур је изјавио у доњој кући, да је влада примила посланицу бурских преставника. Очекују се даља саопштења.

— Буџет, што је влада поднијела, износи 45½ милиона дефицита.

— Говори се, да посланица бурских преставника тражи допуштење употребе телеграфа ради споразума са Кригером и осталим бурским делегатима у Јевропи односно основа споразума.

ЛОНДОН, 3 априла. — Листови доносе, да је влада јучер добила одговор бурски, о ком се данас виједало и одлучило. Наде су у мир повољне.

ЛОНДОН, 4 априла. — Санјет министарски занима се новим саопштењима из јужне Африке. Саливбери је саопштио Краљу вијести о преговорима мира.

ЛОНДОН, 6 априла. — Балфур је саопштио у доњој кући, да су Милнер и Киченер имали двије конференције са бурским делегатима. Киченер је дао делегатима олакшица, да се могу састати преставници равних командоса, у цијељи да се договоре. У тој цијељи делегати су отпутовали из Преторије. Држи се, да ће кров три недјеље моћи стићи одговор на преговоре.

Продајем

1.) Кућу двокатницу на „Балшића Пазару“, са пространијем дућаном на свему доњем боју, су пет камара на горњем спрату, и сувише кухина и трпезарија, за кућом простран магацин, и прилична авлија.

2.) Кућу на „Балшића Пазару“, у којој су два пространа дућана, са дотичним магацинима за кућом и авлијом.

Обје су ове куће једна уз другу и имаду улицу иза њих.

3.) Кућу једнокатну од 6. метара дужине а 4. ширине, која се налази јавна Државне куће, гдје је смјштена Војна музика.

4.) ¼ млина у Ободу.

5.) Покућство и намјештај кутњи, робу из дућана и магавина, са попустом од 20%.

У исто вријеме молим без равликве све своје дужнике, да ми у року од мјесец дана измире што ми који дугује, да бих могао поравнати своје рачуне, иначе бићу приморан предати их Суду.

Цетиње, 22 марта 1902 год.

Васо Шипер.

P. 142

Br. 22

3—3

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Свијем пријатељима и знанцима јављам жалосну вијест, да се преселио у вјечност наш никада не заборавље ни син, муж, отац

ЛАЗАР ШЉИВАНЧАН,

који после двадесетог дана боловања, испусти своју скромну душу у 60 год. свога живота. 17 овог мјесеца.

Од свега срца благодаримо г. свештенику Лазару Т. Дедићу, који чешће болесника посјеђаваше и својим благим ријечима у неколико му бољу олакшаваше. Хвала г. учитељу Милошу М. Бакићу, који такође често болесника похађаше и присуствова спроводу с ђацима.

Хвала г. г. официру Њеваку Лековићу, барјактару Николи Ђриваћевићу.

Једном ријечи хвала свој браћи и пријатељима, који нам ма каквим путем саучествоваку нашој великој жалости.

О жалосници:

Мата: Милица; супруга: Станица; синови: Миле, Радуле, Вукосав, Павле Радоје, с осталим родбином.

Шаранци, 30/III 1902 год.

P. 115

Br. 25

1—1

Даваћу парастос моме оцу Тому Раовићу 16 априла, у овдашњој саборној цркви.

Овијем путем стављам до знања мојим пријатељима који би жељели присуствовати. —

Шаранци, 28/III 1902.

Живко Раовић.

P. 28

Br. 26

1—1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Са узвијељеним срцем јављамо нашим сродницима и пријатељима да се наша мила и никад незаборављена сестра

ГОРДЕ ПЕТРА НЕВЕЗИЋА

послије дужег боловања преселила у вјечност 17. Марта у најљепшем цвијету своје младости у 16-ој години.

Изјављујемо вјечиту благодарност овдашњем грађанству мушком и женском и свима онима који нам писмено, телеграфично или ма којим путем изјавише своја саучешћа за нашом никад незаборављеном покојницом.

Подгорница, 3. Марта 1902.

О жалосници:

Баба: Јоке; брат: Павле; сестре: Јосе и Стане са осталим родбином.

P. 80

Br. 27

1—1